

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการคัดและดำเนินการสอนในห้องเรียน และการคัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่สอนในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภอเมือง กับครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภออื่น

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2531 เขตการศึกษา 8 ประกอบด้วยครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งในอำเภอเมืองทุกโรงเรียน จำนวน 19 โรงเรียน รวม 133 คน และครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภออื่นร้อยละ 80 ของโรงเรียนที่ตั้งในอำเภออื่นทั้งหมด

เท่ากับ 40 โรงเรียน รวม 240 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นหลายชั้นตอน (Multistage Stratified Random Sampling) รวมจำนวนตัวอย่างประชากรในการวิจัยทั้งสิ้น 373 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 ชุด โดยได้แนวคิดจากการศึกษาหนังสือ วารสาร เอกสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยและการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบคำตอบ (Check-List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับความคิดเห็นและแบบปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูสังคมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรจริง จำนวน 20 คน ประกอบด้วยครูสังคมศึกษาโรงเรียนสตรีศรีน่าน จังหวัดน่าน 6 คน โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคาร จังหวัดน่าน 6 คน โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม จังหวัดน่าน 4 คน และโรงเรียนสูงเนินยุบปลั่ง จังหวัดแพร่ 4 คน และนำมาปรับปรุงเพื่อใช้กับกลุ่มประชากรจริง คือ ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2531 ในเขตการศึกษา 8 จำนวน 373 คน โดยส่งและรับคืนทางไปรษณีย์ ได้รับคืนจำนวน 360 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.51 ทุกชุดมีความสมบูรณ์สำหรับใช้ในการวิเคราะห์ จากนั้นจึงนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ยเดิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) หากมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นำไปทดสอบอัตราส่วนเอฟตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ทั้งนี้การคำนวณจากค่าสถิติของแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ใช้การคำนวณผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science SPSSX)

สรุปผลการวิจัย

1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2531 เขตการศึกษา 8 จำนวน 360 คน ส่วนใหญ่สอนในโรงเรียนที่ตั้งในเขตอำเภออื่น เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ครูสังคมศึกษาล้วนใหญ่มิ่วฉิ่งลู่ระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชา เอกสังคมศึกษาและมีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป ครูสังคมศึกษาล้วนใหญ่เคยเป็นสมาชิกชุมนุมหรือชมรมขณะศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรืออุดมศึกษา เคยเข้ารับการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประจำปีโดย ครูสังคมศึกษาล้วนใหญ่มีชั่วโมงสอนระหว่าง 15-19 คาบต่อสัปดาห์ เคยนำหลักการประจำปีโดยไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับปานกลาง และเห็นว่าโรงเรียนของตนมีกิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมชุมนุมที่มีจุดประสงค์เน้นการพัฒนาประจำปีโดยแก่นักเรียน นอกจากนี้ครูสังคมศึกษาล้วนใหญ่เคยมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือเป็นอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมประจำปีโดยและส่วนมากจะได้รับความร่วมมือจากเพื่อนครูในหมวดวิชาสังคมศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพัฒนาประจำปีโดยในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมศึกษาล้วนใหญ่เห็นว่าการบริหารงานและการจัดแบ่งสายงานยังไม่เป็นประจำปีโดย และได้มีความรู้จากการเรียนในระดับอุดมศึกษามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประจำปีโดยในระดับปานกลาง

2. ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประจำปีโดยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดและดำเนินการสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

2.1 ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประจำปีโดยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดและดำเนินการสอนในห้องเรียน เมื่อพิจารณาทั้ง 3 เรื่องพบว่า การวางแผนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามาก แต่การดำเนินการสอนนั้นครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทั้ง 3 เรื่องแล้วปรากฏดังนี้

2.1.1 เรื่องการวางแผนการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามาก ในประเด็นต่อไปนี้เป็นจุดประสงค์ของหลักสูตร สังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่กำหนดไว้กว้างเกินไปยากแก่การวางแผนการพัฒนาประจำปีโดยให้เหมาะสมในแต่ละระดับชั้น ไม่ได้กำหนดจุดประสงค์รายวิชาบังคับให้มีการพัฒนาประจำปีโดยแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ตลอดหลักสูตร สังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ศาอริบายรายวิชาในส่วนที่เกี่ยวกับประจำปีโดยในหลักสูตร สังคมศึกษา เน้นเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองมากกว่าวิถีทางการดำเนินชีวิตที่เป็นประจำปีโดย ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญและไม่กำหนดเป็นนโยบายให้ครูทุกคนจัดกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อพัฒนาประจำปีโดยและติดตามอย่างสม่ำเสมอ ลัภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่เป็นประจำปีโดยเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนจัดกิจกรรมประจำปีโดยในห้องเรียน การที่ครูไม่จัดทำแผนการสอน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมประจำปีโดยให้ชัดเจนทำให้การพัฒนาประจำปีโดยในห้องเรียนไม่บรรลุผล เป็นการยากแก่ครูในการกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาประจำปีโดยในรายวิชาที่ไม่มีเนื้อหาประจำปีโดย ครูกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และจัดกิจกรรมพัฒนาประจำปีโดยโดยยึดหนังสือแบบเรียน ในการจัดเตรียมกิจกรรมพัฒนาประจำปีโดยในห้องเรียน ครูไม่ได้คำนึงถึงพัฒนาการความพร้อมและประโยชน์ที่นักเรียนจะนำไปใช้ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมกิจกรรมและผลิตสื่อการสอนเป็นสิ่งที่ทำได้ยากและเสียเวลาแก่ครู ขาดครูที่ได้รับการอบรมโดยตรงและมีประสบการณ์ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประจำปีโดย ครูต้องปฏิบัติงานหลายหน้าที่และมีชั่วโมงสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาจะพัฒนาประจำปีโดยแก่นักเรียน ครูส่วนใหญ่เข้าใจว่าการพัฒนาประจำปีโดยควรเน้นที่กิจกรรมเสริมหลักสูตรมากกว่าการสอนในห้องเรียน ครูขาดการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประจำปีโดย ห้องสมุดและหมวดวิชาที่มีเอกสารเพื่อค้นคว้าประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับประจำปีโดยไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ที่จะขอความช่วยเหลือในการพัฒนาบุคลากรประจำปีโดย นักเรียน ครูขาดวิทยาการในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ ครูไม่ได้นำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการนิเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประจำปีโดยในห้องเรียน ส่วนข้ออื่น ๆ นั้น ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย

2.1.2 เรื่องการดำเนินการสอน ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามาก ในประเด็นต่อไปนี้เป็นสังคมทั่วไปสังคมในโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ครูและ

นักเรียนแสดงพฤติกรรมประสาธิตโดยในห้องเรียนได้ตั้งที่สภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการ
 สดกิจกรรมพัฒนาประสาธิต โดย เช่น การทำงานเป็นหมู่คณะ การอภิปราย เนื่องจาก
 ห้องเรียนคับแคบ จำนวนนักเรียนมาก ครูขาดทักษะในการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม
 ในห้องเรียนให้เป็นประสาธิต ครูยังกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นไม่พอเพียง
 ครูไม่มีเวลาสังเกตกิจกรรมโดยเน้นให้นักเรียนกำหนดบทบาทหน้าที่ตนเองและสลับเปลี่ยนกับทำ
 หน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้ ครูไม่ได้สร้างสถานการณ์จำลองเพื่อให้นักเรียนฝึกแก้ปัญหาและ
 การตัดสินใจเนื่องจากมีเวลาจำกัด ครูขาดความรู้ในการสังเกตกิจกรรมการล่นโดยการแสดง
 บทบาทลุ่มมุดี เพื่อฝึกให้นักเรียนเข้าใจผู้อื่นและฝึกการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การล่นของ
 ครูส่วนใหญ่เน้นความรู้ความเข้าใจมากกว่าพัฒนาเจตคติและฝึกปฏิบัติพฤติกรรมประสาธิต
 การกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทำได้ยาก เนื่องจากนักเรียน
 มีพื้นฐานครอบครัวและความพร้อมทางสติปัญญาต่างกัน นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรม
 พัฒนาประสาธิต ทำให้ครูเกิดความท้อใจ สิ้นหวัง ไร้รูปเกี่ยวกับการล่นประสาธิตโดยมี
 น้อย ครูขาดทักษะในการประดิษฐ์สื่อการสอนเพื่อพัฒนาประสาธิตและครูไม่ได้รับความ
 ร่วมมือจากวิทยากรในชุมชน ส่วนข้ออื่น ๆ นั้น ครูสังคมนาึกษาที่มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย

2.1.3 เรื่องการวัดและประเมินผลครูสังคมนาึกษาที่มีความคิดเห็นว่าเป็น
 เป็นปัญหามากเกือบทุกประเด็น ยกเว้นข้อที่ว่า การประเมินผลทักษะประสาธิตอย่างสม่ำเสมอ
 นั้น เป็นการทำความยุ่งยากและเสียเวลาแก่ครู ที่ครูสังคมนาึกษาที่มีความคิดเห็นว่าเป็น
 เป็นปัญหาน้อย

2.2 ปัญหาการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประสาธิตใน
 โรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการสังเกตกิจกรรมเสริมหลักสูตรเมื่อพิจารณาทั้ง 3 เรื่องพบว่า
 การดำเนินการกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผลโดยส่วนรวมครูสังคมนาึกษาที่มีความคิดเห็น
 ว่าเป็นปัญหามาก แต่การวางแผนสังเกตกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมนาึกษาที่มีความคิดเห็น
 เป็นปัญหาน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทั้ง 3 เรื่องแล้ว ปรากฏดังนี้

2.2.1 การวางแผนสังเกตกิจกรรมเสริมหลักสูตรครูสังคมนาึกษา
 มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อยเกือบทุกประเด็น ยกเว้นในข้อที่ว่าจุดประสงค์ของชุมชน

กิจกรรม บางชุมนุมไม่ช่วยสนับสนุนการศึกษากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อจัดมาประจำปีโดยในห้องเรียน ที่ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามาก

2.2.2 การดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากในประเด็นต่อไปนี้เป็นผู้ดำเนินงานชุมนุมเองเนื่องจากต้องการความรวดเร็ว เวลาคาดว่านักเรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ ครูไม่มีเวลาเอาใจใส่ให้คำแนะนำและติดตามเกี่ยวกับการดำเนินงานชุมนุมและชมรมอย่างต่อเนื่อง ครูขาดการเสริมแรงให้นักเรียนเกิดความภูมิใจที่สามารถแก้ปัญหาและดำเนินงานให้ลุล่วงไปได้ ครูไม่เห็นการประเมินผลและการสรุปผลงานทุกครั้ง เพื่อประโยชน์ในการทำงานครั้งต่อไป กิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่น่าสนใจนักเรียนจึงไม่กระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม ขาดวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ที่จะจัดให้นักเรียนทำงานร่วมกัน การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนในคาบกิจกรรมทำได้ยากเพราะเวลาจำกัดและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย การพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ไม่สามารถจัดได้บ่อยครั้ง เนื่องจากต้องเสียเวลาเตรียมงานจำนวนมากนักเรียนมากและค่าใช้จ่ายสูง นักเรียนขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการคิดวิพากษ์วิจารณ์จึงมักตามผู้อื่น นักเรียนไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียนน้อย เนื่องจากบ้านอยู่ไกลโรงเรียน ล้วนข้ออื่น ๆ ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย

2.2.3 การวัดและประเมินผลครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากในทุกประเด็น คือ ครูไม่มีแบบประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่วัดพฤติกรรมประจำปีโดยโดยเฉพาะ ครูพิจารณาการผ่านกิจกรรม โดยเน้นเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าการสังเกตพัฒนาการพฤติกรรมของนักเรียนที่มีลักษณะเป็นประจำปีโดยครูและนักเรียนไม่ได้นำผลการประเมินการดำเนินงานกิจกรรมมาปรับปรุงการทำงาน ครูเน้นการประเมินผลของงานมากกว่าพัฒนาการของทักษะและพฤติกรรมประจำปีโดยของนักเรียน นักเรียนไม่ได้นำผลการวัดที่ได้รับจากกิจกรรมประจำปีโดยไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่
ตั้งในอำเภอเมืองกับที่ตั้งในอำเภออื่น เกี่ยวกับปัญหาการศึกษากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อ

พัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการคัดและตำเนินการล่อนในห้องเรียนและการคัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรปรากฏดังนี้

3.1 ด้านการคัดและตำเนินการล่อนในห้องเรียน

3.1.1 ความคิดเห็นระหว่างครูสังคคศึกษาที่ล่อนในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภอเมืองกับที่ตั้งในอำเภออื่นเกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการล่อนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เรื่อง การวางแผนการเรียนการล่อนโดยล่วนรวม ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่มีบางประเด็นที่ครูสังคคศึกษาที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ ครูไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์จากการคัดกิจกรรมการเรียนการล่อนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในห้องเรียน ครูไม่ทราบจำจะพัฒนาประชาธิปไตยแก่นักเรียนโดยวิธีใด ห้องลุ่มดและหมวดวิชามีเอกลารเพื่อคั่นควาประกอบเรียนการล่อนเกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิทยการต่าง ๆ ที่จะขอความช่วยเหลือในการพัฒนาบุคคลิประชาธิปไตยแก่นักเรียนและครูไม่ไ้ควาความรู้และทักษะที่ได้รับจากการนิเทศมาไว้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในห้องเรียน

3.1.2 ความคิดเห็นระหว่างครูสังคคศึกษาที่ล่อนในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภอเมืองกับที่ตั้งในอำเภออื่นเกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการล่อนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เรื่อง การคัดและตำเนินการล่อนในห้องเรียนโดยล่วนรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วปรากฏว่าส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่มีประเด็นที่ครูสังคคศึกษาที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือครูขาดความรู้ในการคัดกิจกรรมการเรียนการล่อนโดยการล่ดงบทบาทลุ่มมติเพื่อฝึกให้นักเรียนเข้าใจผู้อื่นและฝึกการคัดลนใจอย่างมีเหตุผล ครูเห็นว่าการอภิปรายลุ่มเป็นการเสียเวลาและทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย การกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการล่อนทำได้ยาก เนื่องจากนักเรียนมีพื้นฐานครอบครัวและความพร้อมทางล่ดปัญหาล่ดต่างกัน นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรม

ประชาธิปไตยทำให้ครูเกิดความท้อใจ ครูขาดทักษะในการประดิษฐ์สื่อการสอนเพื่อพัฒนา
ประชาธิปไตย และครูไม่ได้รับความร่วมมือจากวิทยากรในชุมชน

3.1.3 ความคิดเห็นระหว่างครูสังคัมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่ตั้ง
ในอำเภอเมืองกับที่ตั้งในอำเภออื่น เกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
ประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เรื่อง การวัดและประเมินผล โดยส่วนรวมปรากฏว่า
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ว่า ครูไม่มี
เกณฑ์ที่แน่นอนต่อการตัดสินพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนในแต่ละครั้งและในแต่ละ
ระดับชั้นเพื่อพัฒนาการของพฤติกรรมที่ครูสังคัมศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2 ด้านการคัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.2.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคัมศึกษาที่สอน
ในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภอเมืองกับที่ตั้งในอำเภออื่น เกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียน
การสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เรื่อง การวางแผนการคัดกิจกรรม
เสริมหลักสูตร โดยส่วนรวมปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อและปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
เกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ว่า ชุดประสงค์ของชุมนุมกิจกรรมบางชุมนุมไม่ช่วยสนับสนุนการคัด
กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในห้องเรียน ที่ครูสังคัมศึกษามีความคิด
เห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคัมศึกษาที่สอน
ในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภอเมืองกับที่ตั้งในอำเภออื่น เกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียน
การสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เรื่อง การดำเนินกิจกรรมเสริม
หลักสูตรโดยส่วนรวม ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งได้แก่
ครูมักเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมชุมนุมเอง เนื่องจากต้องการความรวดเร็วและคาดว่านักเรียนไม่

สามารถปฏิบัติได้ ครูไม่มีเวลาเอาใจใส่ให้คำแนะนำและติดตามเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม
 ชุมนุมหรือชมรมอย่างต่อเนื่อง ครูขาดการเสริมแรงให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่สามารรถ
 แก้ปัญหาและดำเนินกิจกรรมให้ลุล่วงไปได้ ครูไม่ได้นำวิธีการพัฒนาบุคลิกประจำปีโดย
 การอภิปรายแสดงความคิดเห็น การฝึกหาเหตุผล การแก้ปัญหาอย่างมีระบบ การหาข้อสรุป
 การทำงานเป็นหมู่คณะมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ครูไม่เน้นการประเมินผลและการสรุป
 ผลงานทุกครั้งเพื่อประโยชน์ในการทำงานครั้งต่อไป ขาดวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ที่จะจัดให้
 นักเรียนทำงานร่วมกัน การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนในคาบกิจกรรมทำได้ยาก
 เพราะเวลาจำกัดและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และนักเรียนขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และ
 การคิดวิพากษ์วิจารณ์จึงมักตามผู้อื่น นักเรียนไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วม
 กิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนอกเวลาน้อยเนื่องจากอยู่ใกล้โรงเรียน
 ส่วนข้ออื่น ๆ ครูสังคมนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมนักศึกษาที่สอน
 ในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภอเมืองกับที่ตั้งในอำเภออื่น เกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียน
 การสอนเพื่อพัฒนาประจำปีโดยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เรื่อง การวัดและประเมินผลทั้งโดย
 ส่วนรวมและเป็นรายข้อ ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมนักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการ
 สอนต่างกัน เกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประจำปีโดยใน
 โรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการวัดและดำเนินการสอนในห้องเรียน และการคัดกิจกรรม
 เสริมหลักสูตร

4.1 ด้านการวัดเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมนักศึกษาที่มี
 ประสบการณ์ในการสอนต่างกัน เกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
 ประจำปีโดยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เรื่อง การวางแผนการคัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดย
 ส่วนรวมปรากฏว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณา
 เป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีบาง
 ประเด็นที่ครูสังคมนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ ไม่ได้กำหนดจุดประสงค์รายวิชาบังคับ

ให้มีการพัฒนาประสาธน์ปไตบแก่มักเรียนอย่างต่อเนืองตลอดหลักสูตรสงคมศึษาาระดับมัธยมศึษาหองสมุดและหวมวศึษาหมีเอกล่าร เพื่อกันคว่าประกอบการ เรียนการล่อนเก่ยวกับประสาธน์ปไตบไม่เพียงพอและศึษาตศึษาความรู้เก่ยวกับแหล่งวศึษาการต่าง ๆ ที่จะขอความช่ยเหลือในการพัฒนาบุคคลึภประสาธน์ปไตบแก่มักเรียน

4.1.2 การเปรียบเทียบความศึษาเห็นระหว่างครูสงคมศึษาที่มีประลัภการณในการล่อนต่างกันเก่ยวกับปัญหาการศึดกึจกรรมการ เรียนการล่อนเพื่พัฒนาประสาธน์ปไตบในโรง เรียนมัธยมศึษา เรือง การศ่าาณในการล่อนโดยล่นรวมปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางลัถดึที่ระดับ 0.05 และเมือพิจารณาเป็นรายช้อ แล้วพบว่าล่นใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางลัถดึที่ระดับ 0.05 แต่มีบางประเด็นที่ครูสงคมศึษา มีความศึษาเห็นแตกต่างกันศึอ ขาดอูภกรรมและลัถานที่ที่จะศึดให้มักเรียนทำงานร่วมกัน การเชยวศึษาการมาให้ความรู้แก่มักเรียนในคาบกึจกรรมท่าได้ยากเพราะเวลาจำกัดและล่นเปลืองค่าใช่จ่าย นักเรียนเข้าร่วมกึจกรรมนอกเวลา เรียนน้อย เนื่องจากบ้านอยู่ไกลโรงเรียน

4.1.3 การเปรียบเทียบความศึษาเห็นระหว่างครูสงคมศึษาที่มีประลัภการณในการล่อนต่างกันเก่ยวกับปัญหาการศึดกึจกรรมการ เรียนการล่อนเพื่พัฒนาประสาธน์ปไตบในโรง เรียนมัธยมศึษา เรืองการวัดและประเมินผล ทั้งโดยล่นรวมและ เป็นรายช้อปรากฏว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางลัถดึที่ระดับ 0.05

4.2 ต้านการศึดกึจกรรม เลริมหลักสูตร

4.2.1 การเปรียบเทียบความศึษาเห็นระหว่างครูสงคมศึษาที่มีประลัภการณในการล่อนต่างกันเก่ยวกับปัญหาการศึดกึจกรรมการ เรียนการล่อนเพื่พัฒนาประสาธน์ปไตบในโรง เรียนมัธยมศึษา เรือง การวางแผนการศึดกึจกรรม เลริมหลักสูตร ทั้งโดยล่นรวมและ เป็นรายช้อปรากฏว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางลัถดึที่ระดับ 0.05

4.2.2 การเปรียบเทียบความศึษาเห็นระหว่างครูสงคมศึษาที่มีประลัภการณในการล่อนต่างกันเก่ยวกับปัญหาการศึดกึจกรรมการ เรียนการล่อนเพื่พัฒนา

ประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เรื่อง การดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยส่วนรวม ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีบางประเด็นที่ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ ขาดวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ที่จะจัดให้นักเรียนทำงานร่วมกัน การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนในคาบกิจกรรมทำได้ยากเพราะเวลาจำกัดและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียนน้อย เนื่องจากบ้านอยู่ไกลโรงเรียน

4.2.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เรื่อง การวัดและประเมินผลทั้งโดยส่วนรวมและเป็นรายข้อ ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา
(จากแบบสอบถามปลายเปิด) เรียงตามลำดับความถี่ของแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการจัดและการดำเนินการสอนในห้องเรียน

3.1.1 การวางแผนการสอน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้านการวางแผนการสอน ปรากฏดังนี้

ปัญหา ครูขาดการวางแผนการสอนล่วงหน้า (115 คน) ขาดงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การสอน (80 คน) มีการวางแผนแต่ปฏิบัติตามแผนไม่ได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมและระบบการบริหารในโรงเรียนไม่อำนวย ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่วางแผนไม่ได้รับความสนใจ (60 คน) วางแผนโดยยึดเอาวัตถุประสงค์ของส่วนกลางเป็นหลักทำให้ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (25 คน) ครูมีหน้าที่ให้คะแนนนอกเหนือจากการเรียนการสอนมากเกินไป (23 คน) หลักสูตรกำหนดวัตถุประสงค์และคำอธิบายรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย ครูไม่สามารภนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้ (18 คน) ไม่ชัดเจนเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ ครูและนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยร่วมกัน (175 คน) ควรมีการสนับสนุนทางด้านการศึกษาและการสอนให้เพียงพอ (163 คน) การวางแผนการสอนควรมีการยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และคำนึงถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติสำหรับนักเรียนด้วย (95 คน) ฝ่ายบริหารของโรงเรียน ควรเข้ามามีบทบาทในการให้คำปรึกษาและจัดประชุมเพื่อหามาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาสำหรับทุกฝ่าย (89 คน) ควรมีการจัดอบรมการวางแผนการสอนเพื่อแจ้งชุมชนทักษะและประสบการณ์แก่ครู และทำให้เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น (72 คน)

3.1.2 การดำเนินการสอน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการดำเนินการสอน ปรากฏดังนี้

ปัญหา เวลาสอนมีจำกัดซึ่งไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาซึ่งกว้างและมากเกินไป (193 คน) นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (189 คน) ครูและสื่อการเรียนการสอนไม่พอเพียง (183 คน) การสอนประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นนามธรรมยากแก่การเข้าใจของนักเรียน (162 คน) สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนไม่เอื้ออำนวย (157 คน)

ข้อเสนอแนะ ควรจัดเวลาเรียนให้เพียงพอกับเนื้อหาวิชา (95 คน) ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยเพื่อให้นักเรียนจะได้มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการแบบประชาธิปไตยมากขึ้น (45 คน)

3.1.3 การวัดและประเมินผล

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการวัดและประเมินผล ปรากฏดังนี้

ปัญหา ขาดเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ (32 คน) ครูไม่เข้าใจวิธีการในการวัดและประเมินผล (28 คน)

ข้อเสนอแนะ ควรประเมินผลการเรียนโดยวัดจากพฤติกรรมของนักเรียนด้วย โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (65 คน) ควรจัดการอบรมครูเพื่อให้ความรู้ในเรื่อง การวัดและประเมินผล (52 คน)

3.2. สถานการณ์กิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.2.1 การวางแผนกิจกรรม

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปรากฏดังนี้

ปัญหา ครูผู้สอนไม่เคยมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมร่วมกัน (187 คน) การวางแผนการจัดกิจกรรมไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา สถานที่ การให้ความร่วมมือจากเพื่อนครูด้วยกัน (102 คน) ครูอาจารย์มีชั่วโมงสอนมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาวางแผนในการจัดกิจกรรม (72 คน)

ข้อเสนอแนะ ผู้บริหาร ควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมมากกว่านี้ (53 คน) ควรจัดการอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ในด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม (32 คน) ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วย (25 คน)

3.2.2 การดำเนินกิจกรรม

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการดำเนินกิจกรรม ปรากฏดังนี้

ปัญหา ขาดความร่วมมือจากครูและนักเรียนในการดำเนินกิจกรรม (192 คน) ผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมเท่าที่ควร (190 คน) นักเรียนยังไม่มีโอกาสได้แสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมเท่าที่ควร (171 คน)

ข้อเสนอแนะ ก่อนการดำเนินกิจกรรมควรมีการชี้แจงถึงวิธีการดำเนินกิจกรรมให้กับครูและนักเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุเป้าหมายมากขึ้น (107 คน) ควรมีการสำรวจความต้องการของบุคคลต่าง ๆ ก่อนที่จะมีการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การจัดกิจกรรมสนองความต้องการของครูและนักเรียนมากที่สุด (88 คน)

3.2.3 การวัดและประเมินผล

ความคิดเห็นของครูสังคมนศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการวัดและประเมินผล ปรากฏดังนี้

ปัญหา ไม่มีรูปแบบการวัดและการประเมินผลที่แน่นอนและชัดเจน (203 คน) ครูขาดทักษะที่จะใช้ในการวัดและการประเมินผลในการจัดการเรียน (113 คน)

ข้อเสนอแนะ ควรมีรูปแบบในการวัดและการประเมินผลที่แน่นอน (92 คน) ควรมีการติดตามผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (61 คน) ควรเป็นการวัดและประเมินผลจากพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน (49 คน)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของครูสังคมนศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการวัดและค่าประเมินการสอนในห้องเรียนและการจัดการเรียนเสริมหลักสูตร

1.1 ด้านการวัดและค่าประเมินการสอนในห้องเรียน

1.1.1 เรื่องการวางแผนการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมพบว่า ครูสังคมนศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูสังคมนศึกษาขาดความรู้และทักษะการวางแผนการเรียนการสอนโดยเฉพาะเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยทั้งนี้เนื่องจากในรายวิชาที่มีเนื้อหาประชาธิปไตยอยู่แล้วครูจะต้องกำหนดพฤติกรรมประชาธิปไตยที่จะพัฒนา จัดเตรียมกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาบุคลิกประชาธิปไตยเตรียมวิธีและประเมินผลความรู้ ทั้งยังจะต้องสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ส่วนในรายวิชาที่ไม่มีเนื้อหาประชาธิปไตยครูจะต้องนำกระบวนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไปใช้เช่น กระบวนการกลุ่ม การอภิปราย เป็นต้น แม้ว่าการวางแผนการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนมากครูต้องใช้เวลาและต้องมีความรู้ความชำนาญในการสอนมากพอสมควร แต่กระนั้นการวางแผนการเรียนการสอนก็เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ดังที่

นิมมล ทศวัฒน์ (2526 : 131 - 132) กล่าวว่า "การวางแผนการล่อนช่วยให้ครูมีความสนใจในการล่อน จากการที่ครูได้เตรียมตัวล่วงหน้ามาพร้อมโดยศึกษาค้นคว้า เนื้อหาอย่างละเอียด และถูกต้อง ศึกษาวิธีการและเทคนิคการล่อนต่าง ๆ รวมทั้งจัดทำสื่อการล่อนให้เหมาะสม และการวางแผนการเรียนการล่อนนั้น ควรส่งเสริมและให้โอกาสนักเรียนได้เรียนและทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกการเป็นประชาธิปไตย ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการล่อนของตนเอง"

เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อแล้วแม้ว่าส่วนใหญ่ครูสังคัมศึกษา มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามาก แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่าประเด็นที่ครูสังคัมศึกษา มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อยคือ ขอบเขตเนื้อหา เกี่ยวกับประชาธิปไตยที่กำหนดในหลักสูตรสังคัมศึกษา ไม่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ศาอริบายรายวิชาที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยในหลักสูตรสังคัมศึกษาใช้ภาษาที่ยากแก่การนำไปปฏิบัติ ครูไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการเรียนการล่อนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในห้องเรียน ครูยังไม่เข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างถูกต้องชัดเจน ครูเข้าใจว่าการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ทำได้ยากและเกินความสามารถที่จะทำ ครูไม่ทราบว่า จะพัฒนาประชาธิปไตยแก่นักเรียนโดยวิธีใด ครูเห็นว่าการล่อนเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยตรงมีอยู่แล้วในหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษาไม่จำเป็นต้องล่อแทรกในวิชาอื่นอีก แสดงให้เห็นว่าครูสังคัมศึกษาล้วนใหญ่เห็นความสำคัญประโยชน์และเข้าใจการพัฒนาประชาธิปไตย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ขอบเขตเนื้อหาประชาธิปไตยในหลักสูตรมัธยมศึกษาเหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน ศาอริบายรายวิชาในหลักสูตรสังคัมศึกษามีความเหมาะสมกับสามารถเข้าใจได้ ทั้งนี้ครูสังคัมศึกษาควรได้รับการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยจะเกิดผลมากขึ้น

1.1.2 เรื่องการดำเนินการล่อน เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมพบว่า ครูสังคัมศึกษา มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะตัวครูสังคัมศึกษาล้วนใหญ่มีความเข้าใจและมีทักษะในการดำเนินการล่อนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยอยู่แล้ว

ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากเพื่อนครูในโรงเรียนดี หรืออาจเป็นไปได้ครูสังคมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรมีความคิดเห็นเข้าข้างตนเอง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากในประเด็นต่อไปนี้เป็นคือ สังคมทั่วไป สังคมในโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนแสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยในห้องเรียนได้เต็มที่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของผู้บริหารหรือเป็นเพราะบุคลิกภาพของผู้บริหารที่ทำให้ครูรู้สึกว่าไม่ได้แสดงพฤติกรรมประชาธิปไตยได้เต็มที่ซึ่ง วิชัย สันทรเทพา (2524 : 130) ก็ได้ศึกษาพบว่า ครูสังคมศึกษาไม่มีเสรีภาพทางวิชาการ ผู้บริหารไม่สนับสนุนให้มีการอภิปราย วิพากษ์วิจารณ์ปัญหาสังคมและการเมืองเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมไทยที่ยังยึดตัวบุคคล เคารพผู้อาวุโสและการรักพวก้องเช่นที่ กิณพินธุ์ นาคะตะ (2518 : 2-47) มีความคิดเห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเท่าใดนักและมีทัศนคติค่อนข้างไปทางอำนาจนิยม

สำหรับประเด็นอื่นที่ครูสังคมศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหามากคือ ครูขาดทักษะในการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้เป็นประชาธิปไตย ครูยังกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นไม่พอเพียง ครูไม่มีเวลาจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนกำหนดบทบาทหน้าที่ของตนเองและสลับเปลี่ยนกันทำหน้าที่ ครูไม่ได้สร้างสถานการณ์จำลองเพื่อให้นักเรียนฝึกการแก้ปัญหาและตัดสินใจเนื่องจากเวลาจำกัด ครูขาดความรู้ในการจัดกิจกรรมการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติเพื่อฝึกให้นักเรียนเข้าใจผู้อื่นและฝึกการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูสังคมศึกษาไม่เคยได้รับการฝึกอบรมวิธีการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่จากสถาบันฝึกหัดครูมาก่อนหรืออาจได้รับการฝึกฝนมาแต่ไม่เพียงพอเมื่อเข้าเป็นครูประจำการก็ไม่มีโอกาสเข้ารับการอบรม หรือสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านวิธีสอน ขณะเดียวกันครูสังคมศึกษาก็ไม่ติดตามนวัตกรรมทางการศึกษาและข่าวคราวเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน นอกจากนั้นครูสังคมศึกษาอาจมีภาระด้านการสอนมากและมีหน้าที่พิเศษในโรงเรียนที่ต้องปฏิบัติจึงทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ดังที่ระพีพรรณ เอกสุภาพจันทร์ (2518 : 80-90) วิชัย สันทรเทพา (2524 : 128-131) เขียวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2529 : 115) และชินอรล สุภาสัย (2529 : 134) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษา

ขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคนิคการล่อนแบบใหม่ เช่น การล่อนแบบสถานการณ์จำลอง การล่อนแบบสืบลอบ การล่อนแบบแก้ปัญหา การล่อนโดยแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ

นอกจากนั้นครูสังคมศึกษายังมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากในประเด็นต่อไปก็คือ การล่อนของครูส่วนใหญ่เน้นความรู้ความเข้าใจมากกว่าพัฒนาเจตคติและฝึกปฏิบัติ พฤติกรรมประชาธิปไตย การกระตุ้นให้รักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำได้ยาก เนื่องจากนักเรียนมีพื้นฐานครอบครัวและความพร้อมทางสติปัญญาต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษามีภาระหน้าที่มาก เนื้อหาวิชามีมากทำให้ต้องเร่งรีบสอนให้ทันตามหลักสูตรหรืออาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษาไม่ทราบวิธีการพัฒนาเจตคติและฝึกปฏิบัติพฤติกรรมประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับนักเรียนซึ่งมีความแตกต่างกันทางพื้นฐานครอบครัวและสติปัญญา

ส่วนอีกประเด็นที่ครูสังคมศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหามากคือ นักเรียนไปให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมที่ครูนำมาใช้ไม่น่าสนใจ ครูอาจเตรียมตัวไม่พร้อมทำให้การสังเกตกิจกรรมไม่ราบรื่นและนำติดตามดังที่ วิสัย สันทรเทพ (2524 : 135) ทำการวิจัยพบว่า นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา ไม่น่าสนใจไม่ตั้งใจเรียน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการหาวิธีการให้รักเรียนสนใจและร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาประชาธิปไตยโดยอาจจะปรึกษากับเพื่อนครูในหมวดวิชาหรือในระดับชั้นเดียวกัน เกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ในเอกสารการสอน วัตถุประสงค์ของบทเรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล ยังต้องคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนและควรเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและเร้าใจผู้เรียนอย่างแท้จริง

ประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากอีกสองประเด็นคือ สื่อสำเร็จรูปเกี่ยวกับการล่อนประชาธิปไตยมีน้อย ครูขาดทักษะในการประดิษฐ์สื่อการล่อนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสื่อสำเร็จรูปเกี่ยวกับประชาธิปไตยมักจะเป็นประเภทรูปภาพเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สถาบันทางการเมือง ที่เป็นสื่อประเภทวัสดุ แต่สื่อประเภทอุปกรณ์ เช่น เทปบันทึกเสียง เทปโทรทัศน์ สไลด์ และชุดการล่อน

ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยตรงมีน้อย ดังนั้นผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าครูสังคมศึกษาลำสามารถประดิษฐ์ได้เอง โดยรวบรวมข่าว, บทความ, ภาพจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือจากการบันทึกภาพเช่น การหาเสียงเลือกตั้ง การออกเสียงเลือกตั้งและอื่นๆ นำมาประกอบให้เป็น เรื่องราวที่เหมาะสมเนื้อหาประชาธิปไตยที่ครูสอน ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจและให้คำแนะนำแก่ครู

1.1.3 เรื่องการวัดและประเมินผล เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการพัฒนาประชาธิปไตยนั้น มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ความเข้าใจทักษะและประสบการณ์ ด้านความรู้ความเข้าใจ อาจใช้แบบทดสอบวัดได้ แต่ด้านทักษะและประสบการณ์นั้นครูจะต้องใช้วิธีสังเกต ซึ่งมักเป็นปัญหาแก่ครู กรมสามัญศึกษา (2529 : 61) ได้กล่าวถึงการประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยว่า

จากกลุ่มวิชาสังคมศึกษาซึ่งมีเนื้อหาประชาธิปไตยกับกลุ่มที่ไม่มีเนื้อหาประชาธิปไตย เราสามารถประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนได้ 2 วิธี คือ

1. ประเมินผลจากการทดสอบ ครูสามารถวัดพฤติกรรมโดยใช้ข้อสอบเพื่อวัดความรู้ความจำ
2. ประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรม ได้แก่
 - 2.1 สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การตอบคำถาม การอภิปราย ฯลฯ
 - 2.2 สังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น ความมีน้ำใจ ความยุติธรรม ฯลฯ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากในประเด็นต่อไปนี้เป็นคือ ไม่ทราบวิธีวัดและประเมินผลที่เหมาะสมซึ่งจะทราบถึงความรู้ เจตคติ และทักษะเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน ครูไม่ได้ติดตามและพัฒนาทักษะพฤติกรรมประชาธิปไตยอย่างต่อเนืองตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาครูไม่ได้นำผลจากการวัดและประเมินผลมาปรับปรุงบุคลิกประชาธิปไตยของนักเรียน ครูมักเน้นการวัดความรู้ความเข้าใจมากกว่าเจตคติและทักษะประชาธิปไตยทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์การสอนทุกด้าน ครูไม่สามารถแบ่งสัดส่วนของคะแนนการวัดความรู้และการปฏิบัติพฤติกรรมประชาธิปไตยให้เหมาะสมได้

เป็นการยากสำหรับครูที่จะวัดผลพัฒนาการด้านทักษะและพฤติกรรมประจำริปไตย เช่น การตัดสินใจ การยอมรับฟังความคิดเห็น ครูไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอนต่อการตัดสิน พฤติกรรมประจำริปไตยของนักเรียนในแต่ละครั้งและในแต่ละระดับชั้น ซึ่งผลการวิจัยทำให้ทราบว่าครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาประจำริปไตยที่เน้นการพัฒนาทักษะและพฤติกรรมเทียบเท่ากับด้านความรู้ความเข้าใจและควรมีการติดตามพัฒนาการของพฤติกรรมในแต่ละระดับชั้น ดังการวิจัยของ ชูชาติ นพพลรัง (2523 : 88-89) เข็มพร นิลอุทา (2523 : 63) ปรากฏ์สุวรรณ อศิตโต ชีโนรส ลู่ภาสัย (2529 : 138) และเยาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2529 : 120) พบว่า การวัดและประเมินผลยังเน้นความรู้ความเข้าใจของนักเรียนมากกว่าการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนครบทุกด้าน

นอกจากนั้นผลการวิจัยยังปรากฏว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาในประเด็นขาดความรู้ที่จะทำแบบทดสอบเพื่อประเมินผลให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจและทักษะ พฤติกรรมประจำริปไตยของนักเรียนอย่างชัดเจนได้ ครูเห็นว่าการสร้างแบบทดสอบที่สามารถวัดพัฒนาการของนักเรียนด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคลิกประจำริปไตยนี้ทำได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรหมเพ็ญ ทนกล้า (2523 : 78) ที่พบว่าครูสังคมประสพปัญหาการวัดผลในเรื่องการสร้างข้อสอบที่วัดพฤติกรรมชั้นสูงกว่าความรู้ สร้างข้อสอบ ความสำคัญสร้างยาก ขาดคู่มือครูและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสร้างข้อสอบ

อย่างไรก็ตามมีประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าการประเมินผลทักษะประจำริปไตยอย่างสม่ำเสมอเป็นการทำงานที่ยากและเสียเวลาแก่ครูเป็นปัญหาน้อย แสดงว่าครูสังคมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประจำกรมีความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับการติดตามพฤติกรรมประจำริปไตยของนักเรียน หากครูสังคมศึกษาได้รับคำแนะนำและเอกสารที่เป็นประโยชน์ในการวัดและประเมินผลพฤติกรรมประจำริปไตยแล้วครูสังคมศึกษา เข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องมากขึ้น

1.2 ด้านการวัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

1.2.1 เรื่องการวางแผนการวัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เมื่อ

พิจารณาโดยส่วนรวม ครูสังคัมภีการมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูสังคัมภีการเข้าใจและมีความรู้ในการวางแผนกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นอย่างดี อีกนัยหนึ่งอาจเป็นไปได้ว่าครูสังคัมภีการไม่ได้วางแผนการสังเกตกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ล่วงหน้า จึงเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า ครูสังคัมภีการมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อยเกือบทุกข้อ รวมทั้งข้อที่ว่าผู้บริหารและครูเกรงว่าการสังเกตให้มีสถานักเรียน คณะกรรมการจะทำให้หนัก เรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและแสดงความไม่พอใจฝ่ายบริหารและเกิดความรู้สึกต่อต้านโรงเรียน เป็นการชี้แจงให้เห็นว่าการดำเนินงานสถานักเรียนคณะกรรมการนักเรียนได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากครูมากขึ้นจากในอดีต ซึ่งอรรถพรพนาพันธ์ (2518: 75-82) ทำการศึกษาพบว่า ปัญหาการสังเกตกิจกรรมสำหรับนักเรียน ได้แก่ การสังเกตกิจกรรมไม่มีการวางแผนที่รัดกุม ขาดประสบการณ์และขาดความร่วมมือจากครูและนักเรียน

ประเด็นเดียวที่ครูสังคัมภีการมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามาก คือ ประเด็นที่ว่า จุดประสงค์ของชุมนุมบางชุมนุมกิจกรรมไม่ช่วยสนับสนุน การสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในห้องเรียน แสดงว่ายังมีชุมนุมกิจกรรมบางชุมนุมไม่ได้กำหนดจุดประสงค์เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยหรืออาจเป็นเพราะครูสังคัมภีการที่เป็นตัวอย่างประการไม่ทราบจุดประสงค์ของชุมนุมกิจกรรมอื่นแต่คิดว่าตนเองอาจมีบางชุมนุมกิจกรรมที่ไม่ได้กำหนดจุดประสงค์ที่พัฒนาประชาธิปไตยแก่นักเรียน

1.2.2 เรื่องการดำเนินการเสริมหลักสูตร เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ครูสังคัมภีการมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูสังคัมภีการขาดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ตลอดจนมีบุคลิกที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินการเสริมหลักสูตร

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ครูสังคัมภีการมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามาก ในประเด็นต่อไปนี้เป็น ครูมักเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมชุมนุมเอง เนื่องจากต้องการความรวดเร็วและคาดว่านักเรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ ครูไม่มีเวลาเอาใจใส่ให้คำ

แนะนำและติดตามเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมชุมนุมอย่างต่อเนื่อง ครูขาดการเสริมแรงให้นักเรียนเกิดความภูมิใจที่สามารถแก้ปัญหาและดำเนินกิจกรรมให้ลุล่วงไป ครูไม่เน้นการประเมินผลและการสรุปผลงานทุกครั้ง เพื่อประโยชน์ในการทำงานครั้งต่อไป กิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่น่าสนใจ นักเรียนจึงไม่กระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม ขาดวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ที่จะให้นักเรียนทำงานร่วมกัน ซึ่งจิตรา พงษ์กิมงคล (2517 : 74-84) ที่ได้ศึกษาพบว่า ในการดำเนินกิจกรรมนั้นส่วนใหญ่คือ หัวหน้าหมวดวิชา อาจารย์และนักศึกษา เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมบางครั้งเท่านั้น ปัญหาที่พบคือขาดการประสานงานระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา เช่นเดียวกับที่ ศิริรักษ์ ศิริอุทอง (2517 : 36-38) ก็ทำการวิจัยพบว่า ครูไม่มีเวลาพอในการจัดกิจกรรม นอกจากนั้น วรทัศน์ บุญโคตร (2527 : 153-160) ได้ศึกษาพบว่า ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ได้แก่ อาจารย์ซึ่งจะเป็นผู้วางแผนและจัดกิจกรรมเอง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ปัญหาที่พบคือ ขาดงบประมาณ สถานที่ไม่เหมาะสม เวลามีน้อย วัสดุอุปกรณ์ไม่พร้อมและบุคลากรไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีความรู้ ความถนัดเฉพาะกิจกรรม

ประเด็นอื่นที่ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากคือ การเชิญวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนในคาบกิจกรรมทำได้ยากเพราะเวลาจำกัดและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย การพานักเรียนไปทัศนศึกษาออกสถานที่ไม่สามารถจัดได้บ่อย เนื่องจากต้องเสียเวลาเตรียมงานและค่าใช้จ่ายสูง จำนวนนักเรียนมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ฮีโนรลูลูภาสีย์ (2529 : 134) พบว่า การจัดกิจกรรมโดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และการใช้ความรู้จากแหล่งชุมชนมาประกอบการเรียนเป็นปัญหามาก

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตรนับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งของการจัดกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนและได้มีโอกาสดำเนินกิจกรรม ครูควรคอยช่วยเหลือแนะนำอย่างใกล้ชิด ช่วยให้นักสนใจ ความมั่นใจแก่นักเรียน นอกจากนั้นหมวดกิจกรรมควรมีนโยบายที่แน่นอนและขยายโอกาสในการให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรง ได้ร่วมกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดอย่างแท้จริง

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภอเมืองกับที่ตั้งในอำเภออื่นเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการจัดและดำเนินการสอนในห้องเรียน

และการจัดการเรียนเสริมหลักสูตร ปรากฏดังนี้

2.1 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภอเมืองกับที่ตั้งในอำเภออื่น เกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการจัดและดำเนินการสอนในห้องเรียนคือ เรื่องการวางแผนการเรียนการสอน การดำเนินการสอน การวัดและประเมินผลแล้วพบว่า โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้ง 3 เรื่อง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่ตั้งในอำเภอเมืองกับที่ตั้งในอำเภออื่น เกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดการเรียนเสริมหลักสูตร ทั้ง 3 เรื่อง ปรากฏดังนี้

2.2.1 เรื่องการวางแผนการจัดการเรียนเสริมหลักสูตรโดยส่วนรวม พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานภาพของครูสังคมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่ (ตามตารางที่ 1 ข้อ 7) เคยเป็นสมาชิกเป็นกรรมการชมรม ชุมนุม ขณะศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา ถึงร้อยละ 51.11 รวมทั้งส่วนใหญ่ร้อยละ 99.78 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี นอกจากนั้นส่วนใหญ่ร้อยละ 55.66 มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนและเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของชมรมชมรมในโรงเรียน ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าด้วยเหตุผลทางด้านสถานภาพของครู ที่ใกล้เคียงกันดังกล่าวนี้ เป็นเหตุให้ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน แม้จะอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

2.2.2 เรื่องการดำเนินการจัดการเรียนเสริมหลักสูตรและเรื่องการจัดและการประเมินผล พบว่า ปรากฏว่า ครูสังคมศึกษาที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน เกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการคัดและค่าเงินการล่อนในห้องเรียนและการคัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปรากฏดังนี้

3.1 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน เกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยด้านการคัดและค่าเงินการล่อนในห้องเรียน คือ เรื่องการวางแผนการเรียนการสอน การดำเนินการล่อน การวัดและประเมินผล ปรากฏว่า โดยล่วนรวมครูสังคมศึกษาทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้ง 3 เรื่อง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่าครูสังคมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการล่อน 10 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่ทราบวิธีการล่อนและมีประสบการณ์การล่อนมานาน อีกทั้งครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกสังคมศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และทักษะการล่อนทั้งวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และอื่น ๆ และเป็นไปได้ว่าครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือในการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากเพื่อนครูในหมวดวิชา (ตามข้อมูลในตารางที่ 1 ข้อ 13) จึงทำให้ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการล่อนต่างกันในการคัดและดำเนินการล่อนไม่แตกต่างกัน

3.2 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน เกี่ยวกับปัญหาการคัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยด้านการคัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.2.1 เรื่องการวางแผนกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล พบว่า โดยล่วนรวมครูสังคมศึกษาทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้ง 2 เรื่อง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษาสนใจศึกษาและเคยได้รับประสบการณ์จากการเข้าร่วมชุมนุมกิจกรรมในระดับมัธยมศึกษาหรืออุดมศึกษา (ตามข้อมูลในตารางที่ 1 ข้อ 7) อีกทั้งครูสังคมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรยังมีประสบการณ์

ในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาผู้มุ่มกิจกรรมในโรงเรียน (ตามข้อมูลในตารางที่ 1 ข้อ 12) ซึ่งอาจมีผลทำให้ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน แม้ว่าจะมีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน

3.2 เรื่องการดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปรากฏว่า โดยส่วนรวม ครูสังคมศึกษาทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ

1. กระทรวงศึกษาธิการ โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนา การประชุมปฏิบัติการเสริมสัมรรถภาพ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้กับครูสังคมศึกษา และจัดทำคู่มือการเสริมสร้างประชาธิปไตยที่อธิบายรายละเอียดของการวัดพฤติกรรมอย่างชัดเจน
2. กระทรวงศึกษาธิการ โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ควรจัดอบรม เพื่อให้ความรู้แก่ครูสังคมศึกษาในด้านการผลิต การใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยให้กับนักเรียน
3. กระทรวงศึกษาธิการ โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ควรจัดอบรม เพื่อให้ความรู้แก่ครูสังคมศึกษาในด้านการวัดและการประเมินผลนักเรียน โดยเฉพาะในเรื่องการวัดพฤติกรรมของนักเรียน
4. กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิद्याการ ควรได้จัดทำและเผยแพร่เอกสารประเภทต่าง ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ครูและนักเรียนให้มากขึ้น

เหตุการณ์ปัจจุบันและหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอทั้งในค่านิยมหรือวิถีชีวิตและวิธีสอนแบบใหม่ ๆ เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา การสร้างสถานการณ์จำลอง ฯลฯ เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางทันสมัยอยู่ตลอดเวลา จะทำให้บรรยากาศห้องเรียนมีความหมายและไม่น่าเบื่อหน่าย นักเรียนจะมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

2. ครูสังคมศึกษาคควรให้ฝึกเรียนได้เรียนรู้สถานการณ์จริง ๆ เช่น ให้นักเรียนไปสังเกตการณ์เลือกตั้ง ช่วยพรรคการเมืองหาเสียง การสำรวจปัญหาและช่วยแก้ปัญหาชุมชน หรือให้นักเรียนได้สัมผัสกับบุคคลสำคัญ ๆ ทางการเมือง ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการเรียนแบบวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ต่อเนื่อง และช่วยพัฒนาบุคลิกประจำชาติของนักเรียน

3. ครูสังคมศึกษาคควรส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในห้องเรียนหรือในโรงเรียน ฝึกให้นักเรียนพูดอภิปรายโต้แย้งกันอย่างมีเหตุผล และฝึกให้ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ครูผู้สอนเองก็ต้องใจกว้างพอที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วย ฝึกให้นักเรียนคุ้นเคยเกี่ยวกับมารยาทในที่ประชุม การอภิปรายแบบประชาธิปไตย เช่น การยกมือขออนุญาตก่อนการแสดงความคิดเห็น

4. ครูสังคมศึกษา ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักทำงานเป็นกลุ่ม มีการแบ่งกลุ่ม และการคัดเลือกหัวหน้ากลุ่ม (หรือประธาน) เลขาธิการ และตำแหน่งต่าง ๆ มีการประเมินผลงานโดยสมาชิกในกลุ่ม ในการทำงานเป็นกลุ่มทุก ๆ ครั้ง ตลอดจนเน้นการสับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพื่อฝึกนักเรียนในเรื่องการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

5. ครูสังคมศึกษา ล้อนเพื่อมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน กล่าวคือไม่ล้อนให้จำเนื้อหาแต่อย่างใด ควรใช้เนื้อหาเพียงเพื่อเป็นแนวทางของการปฏิบัติเท่านั้น ครูต้องมุ่งเสริมสร้างทั้งความรู้ทางทฤษฎีและการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประจำชาติ

6. ครูสังคมศึกษา ควรพยายามศึกษาเกี่ยวกับวิธีการวัดพฤติกรรมประจำชาติของนักเรียนโดยใช้การวัดหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การใช้ข้อสอบ การสังเกต การให้นักเรียนประเมินตนเอง

ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหาร

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศในโรงเรียน ตลอดจนประสพการณ์ที่นักเรียนจะได้รับให้เป็นประชาธิปไตย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย โดยผู้บริหารต้องมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย และยินดีรับฟังความคิดเห็นของครูและนักเรียน ทุกคนในโรงเรียนก็จะเข้าถึงคุณค่าของกระบวนการประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ความรู้สึกนี้จะค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปในจิตใจของนักเรียนทีละเล็กละน้อย อันจะเป็นผลไปสู่ความเป็นนักประชาธิปไตยที่ดีในอนาคตได้
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักถึงการจำลองเวทีประชาธิปไตยให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติ นั่นคือให้นักเรียนและจะต้องสร้างค่านิยมที่ดีพร้อม กับให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่นักเรียน และควรให้นักเรียนเข้าใจระบบการเมือง ระบบสังคม โดยโรงเรียนอาจจำลองสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคมขึ้นในโรงเรียนเพื่อเป็นการฝึกทักษะความรู้และค่านิยมในสังคมให้แก่นักเรียน
3. ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาไปเข้ารับการอบรม สัมมนา ในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ครูสังคมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้นและสามารถนำความรู้ความเข้าใจมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนต่อไป
4. ผู้บริหารควรถือเป็นนโยบายหลักของโรงเรียนในการส่งเสริมการสังคัลยกรรมพัฒนาประชาธิปไตยโดยเฉพาะในกิจกรรมชุมนุม, สภานักเรียน คณะกรรมการนักเรียน ให้นักเรียนร่วมวางแผน ดำเนินกิจกรรม โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด และโรงเรียนควรมีบริการให้ทั้งด้านสถานที่และงบประมาณด้วย
5. ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาหนังสือ เอกสารเกี่ยวกับประชาธิปไตยไว้ในห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าและเพื่อการวางแผนการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะต่อครูสังคมศึกษา

1. ครูสังคมศึกษา ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเมืองเป็นอย่างดี มีความสามารถในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องปรับปรุงตนเองให้ทันต่อ

7. ครูสังคมศึกษาควรเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตน และแสดงบทบาทตามหลัก การประชาธิปไตยและให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทนั้นด้วย เช่น ในเวลาสอนหรือการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ในโรงเรียน เพราะถ้าครูสังคมศึกษาลำบากบทบาทนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้แล้ว ย่อมเกิดผลดีแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยสำรวจสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษาอื่น
2. ควรมีการวิจัยการนำเสนองานโปรแกรมการพัฒนาประชาธิปไตย ที่ต่อเนื่องตลอด หลักระดับมัธยมศึกษา
3. ควรมีการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการสอนครูกับพฤติกรรมประชาธิปไตย ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย